תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה: תימה דלמר בספ"ק דב"ק (דף יז:) ר' יוחנן מקי ידיה ומנח תפילין והדר אמר לן קיים לתמרינן לימד לא לתמרי ופריך והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידי מעשה פירש בקונטרס מי נתלה כמי קטן נתלה בגדול וי"ל כיון דאמר קיים כל שכן לימד שהיו חשוב כל כך שלמח מוכח התם מהכא דמעשה גדול וי"ל דהתם הכי פי' והדר אמר לן קיים לתמרינן לימד לא לתמרינן ופריך התם והאמר מר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה ר"ל היכך קיים אם לא לימד וכיון שהיו אומרים לו קיים הרי אומרים לו לימד ואת אמרת קיים לתמרינן לימד לא לתמרי' ומקשי הא למינמר הא לאגמורי קאמר למגמר לדידיה ולאי מעשה עדיף לכל לאגמורי לתמרינא ולאי עדיף טפי ממעשה והלכך לימד לאחריני לא לתמרי' וי"ל מדלאמר שלח למר עדיין וכו' לימך אם ילמוד תחילה לו יעסוק במעשה אומרים לו למוד תחילה לפי שאין עם הארץ חסיד לכל דהיינו שלמד כבר במעשה עוד יותר מלימוד: **אין** תחילת דיבו של אדם תלוי על מנת כן דברי תורה. והא דאמר בפרק במה מדליקין (שבת לא.) כשמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת בתמונה היית דווקא לענין שלא שמוחלין לו על משא ומתן לבל מ"מ נפרעים ממנו מחלה על שלא קבע עתים לתורה": **ויש** אומרים לך פסול לעדות. פירש בקונטרס הואיל ואינו מקפיד על עלמו אינו נוח לזלזל בעלמו ולפסול ונקט לתלמי פסול לעדות הוא הא אמרינן בירושלמי ר"ש בדבי הוה חזיה ר"מ אמר לו אין שבח לך לתלמיד לזלזל בשבח מעמע דלאחר אין קפידת ופי' ר"ת דשבח מייתי שחוטף ואוכל וא"ת אם כן פשיטא דפסול דגזלן הוא וי"ל שחוטף פחות משוה פרוטה לי נמי שגזל דבר שאינו מקפיד עליו והר"ר אליעזר מפרש כגון שהלך אצל המוכרים ושוטים משל כולם מעט מעט כלומר לוקה לקנות מהם וניחח להם שקורין כלב שדומה לכלב לוכל כלומן מעט ואחן מעט ור"ת פירש לאוכל בשוק דהיינו שאוכל בעמודה דפת דגלגי יותר:

הדרן עלך האשה נקנית

מסובין בעלית בית נתזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול אין מעשה גדול נענה רבי טרפון ואמר תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה: תניא רבי יוסי אומר גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה, לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע, לשמיטים ששים ואחת, ליובלות מאה ושלש מאה ושלש, מאה וארבע הויין? קסבר יובל מתחילתו הוא משמט וכשם שהלימוד קודם למעשה כך דינו קודם למעשה: כדרב המנונא דאמר רב המנונא "אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר "פוטר מים ראשית מדון" וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה שנאמר "ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו יצרורו": כל שאינו לא במקרא ולא במשנה: א"ר יוחנן "ופסול לעדות, ת"ר "האוכל בשוק הרי זה דומה לבלב ויש אומרים פסול לעדות] אמר רב אידי בר אבין הלכה ויש אומרים. דרש בר קפרא רגזן לא

"יראה אדם עצמו כאילו חציו *חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר °וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות הרבה ר' אלעזר בר' שמעון אומר לפי "שהעולם *נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו: עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות א] עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנאמר "וחוטא אחד יבי"בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה ר"ש בן יוחי אומר "אפילו צדיק *גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד את הראשונות שנאמר °צדקת הצדיק לא תציל ביום פשעו" "ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירים לו שוב רשעו שנאמר °ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו" וניתלי "במחצה עונות ומחצה "זכיות? אמר ריש לקיש "בתוהא על הראשונות: **מתני'** כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ לא במהרה הוא חוטא שנאמר °והחוט המשולש לא במהרה ינתק כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ אינו מן היישוב: **גמ'** אמר רבי אלעזר ברבי צדוק למה צדיקים נמשלים בעולם הזה לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה, נקציץ נופו, כולו עומד במקום טהרה, כך הקב"ה מביא יסורים על צדיקים בעולם הזה כדי שיירשו העולם הבא שנאמר °והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד" ולמה רשעים רוממים בעולם הזה? לאילן שכולו עומד במקום טומאה ונופו נוטה למקום טהרה, נקציץ נופו, כולו עומד במקום טומאה, כך הקב"ה משפיע להן טובה לרשעים בעולם הזה כדי לטורדן ולהורישן למדריגה התחתונה שנאמר °ויש דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות: זכבר היה רבי טרפון וזקנים

אלעזר בן עזריה בעלית בית נתזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול אין מעשה גדול נענה רבי טרפון ואמר תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה: תניא רבי יוסי אומר גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה, לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע, לשמיטים ששים ואחת, ליובלות מאה ושלש מאה ושלש, מאה וארבע הויין? קסבר יובל *מתחילתו הוא משמט וכשם שהלימוד קודם למעשה כך דינו קודם למעשה כדרב המנונא דאמר רב המנונא "אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה שנאמר °פוטר מים ראשית מדון" וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה שנאמר "ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורותיו יצרורו": כל שאינו לא במקרא ולא במשנה: א"ר יוחנן "ופסול לעדות, ת"ר "האוכל בשוק הרי זה דומה לבלב ויש אומרים פסול לעדות] אמר רב אידי בר אבין הלכה ויש אומרים. דרש בר קפרא רגזן לא

תורה אור

* אי נמי ד' פירושי אחרונים "ואפילו כל הימים..."

נקנין נוף • מקנין • כך • נפרעין מן הצדיקים מעט עוונות שבידם ומאבדו כולם נקיים: **ולמה רשעים זומין בעולם הזה** • בשביל שמשלמים להם: **נופו** • מעמו ממנו לף קלינת טופס: **למדרגה** • תחתונה שבגיהנם שמטין מדרגות לחבריהן שבגיהנם המגדלים בשמניהן קרקעיהן: **יש דרך ישר לפני איש** • כשרותן הרשעים שלוחן נרחית לרשע בעיניהם ישרה ולחבריהם של הוא נוף שלוחה שלוה הומנת דלכי מות היחה: **כית נסוף** • שם החיש: **שסלמוד מכיח לידי מעשה** • גמלאו שניהם בידו: **גדול תלמוד תורה שקדם לחלה** • **מרכעים שנה** • כשילאו ממלרים נתנה להם תורה בחדם הטליטי ובחלה לא נתחייבו עד שנכנסו לארן דכתיב "בבחכם" ואומר מר (ספרי פ' שלח נך) מצוה בילה זו מכל ביאות שבתורה דכתיב בהו "כי תבאו" וכאן נאמר "בבחכם" = משנכנסו לה, ובתרומות ומעשרות נאמר כיבוש וחילוק דכתיב "תבואת זרעך" שיהא כל אחד מכיר חלקו והן י"ד שנים הרי כ"ד ומשם התחילו למנות שמיטין כדאמרינן בערכין (דף יב:) ועשו שמיטה לכוף שבע הרי ס"ח שנים ולכוף ל' עשו יובל הרי ק"ג: **מתחילתו משמע** • מתחילת הלמה מיו"כ שבעים שפעריס ושלות מוזכרת ועדיין לא עברו חלא מ"ט לחל בשביעית היה משמעת חלא בסופה דכתיב (דברים טו) "מקן שנה שנים" לסוף שבע שנים כל שנה שביעית במנין ס"ח: **תחילת דינו** • ליום הדין התחלת תביעות שעליו: מפני מה לא עסקת בתורה: **עושר מים** • הפורק עול תורה לחפיה מדון הוא תחילת דינו ולין 'מים' אלא תורה דכתיב (ישעיה מה) הוי כל למח לכו למים: **וכשם שדין** • פורעניות תורה קודם לדין פורעניות מעשה כך שכרו של מעשה קודם לשכר בתורה: **ינצורו** • יקיימו: **ופסול לעדות** • דכיון שחוט מן הישוב אין מקפיד על עלמו ואין לו בושת פנים לכן אתלנלג בשוק הואיל ואין מקפיד על כבודו חוט בום לזלזל בעלמו וליפסל:

נפי שסלוסם נידון אחר רובו כו' • ילחה אחד מהם עלמו כאילו שקול כל העולם שקול כמחלה לזכיות וחלישים ואחלה לשעים וכאילו מעשיו שקולים כמחלה על מחלה עשה מלוה אחת נמלאו זכיותיו מכריעין ונמלא לזכיה ועל ידו כל העולם הוכרע להיות רובן לזכיות: **ויפיו** זכיות ונמה מיבד את הרחמנות: **כשופת** • מחמיר על כל המוכות שעשה: **נמה לזיקים דומים בעולם סוף** • **בזיכורין** הכתוב עליהם: **וגופו** • כלומר מעט ממנו: **נקנן** • ממנו נופו: **כך** • נפרעין מן הלזיקים מעט עוונות שבידם ומאבדו כולם נקיים: **ולמה רשעים זומין בעולם סוף** • **בזמנם** שמשפיעים להם: **נופו** • מעט ממנו לף לנו יש בידם מיעוט טובות וזכיות: **נקנן נופו** • קבלת שכרם היא קלינת טופס: **למדרגה** • תחלו"ח כדרך שטופין מדרגות לחבריהן שבגיהנם המגדלים בשמניהן קרקעיהן: **יש דרך ישר לפני איש** • **כשרותן** הרשעים שלוחן נרחית לרשע **בעיניהם** ישרה ולחבריהם של הוא נוף שלוחה שלוה הומנת דלכי מות היחה: **כית נסוף** • שם החיש: **שסלמוד מכיח לידי מעשה** • גמלאו שניהם בידו: **גדול תלמוד תורה שקדם לחלה** • **מרכעים שנה** • כשילאו ממלרים נתנה להם תורה בחדם הטליטי ובחלה לא נתחייבו עד שנכנסו לארן דכתיב "בבחכם" ואומר מר (ספרי פ' שלח נך) מצוה בילה זו מכל ביאות שבתורה דכתיב בהו "כי תבאו" וכאן נאמר "בבחכם" = משנכנסו לה, ובתרומות ומעשרות נאמר כיבוש וחילוק דכתיב "תבואת זרעך" שיהא כל אחד מכיר חלקו והן י"ד שנים הרי כ"ד ומשם התחילו למנות שמיטין כדאמרינן בערכין (דף יב:) ועשו שמיטה לכוף שבע הרי ס"ח שנים ולכוף ל' עשו יובל הרי ק"ג: **מתחילתו משמע** • מתחילת הלמה מיו"כ שבעים שפעריס ושלות מוזכרת ועדיין לא עברו חלא מ"ט לחל בשביעית היה משמעת חלא בסופה דכתיב (דברים טו) "מקן שנה שנים" לסוף שבע שנים כל שנה שביעית במנין ס"ח: **תחילת דינו** • ליום הדין התחלת תביעות שעליו: מפני מה לא עסקת בתורה: **עושר מים** • הפורק עול תורה לחפיה מדון הוא תחילת דינו ולין 'מים' אלא תורה דכתיב (ישעיה מה) הוי כל למח לכו למים: **וכשם שדין** • פורעניות תורה קודם לדין פורעניות מעשה כך שכרו של מעשה קודם לשכר בתורה: **ינצורו** • יקיימו: **ופסול לעדות** • דכיון שחוט מן הישוב אין מקפיד על עלמו ואין לו בושת פנים לכן אתלנלג בשוק הואיל ואין מקפיד על כבודו חוט בום לזלזל בעלמו וליפסל:

תוס' ר"י הזקן בית נתזה • שם האיש: שהתלמוד מביא לידי מעשה • כלומר שמי שירדע התורה עושה המצות וירא מן החטאים בשלימות אבל מי שלא ידע התורה לא זה יראתו כאמרם אין בור ירא חטא ואין עם הארץ חסיד [מצורף לזה שבא לרמות שהחכם מצד חכמתו יגיע אל המעשה השלם והטוב והוא קנין המדות המוכרות והמטבעות ובו שהוא בעל תכונות טובות לבד לא יגיע אל ההכמה מצד התכונות הטובות וגם משעשוי שהוא עושה אינם על דרך נכונה ולא על דרך אמת כמו שאו"ל אין בור ירא חטא ולא ע"ה חסיד שאין לו מדע שידע המעשים שיהיו טובים מצד עצמם ועל כן כתוב בתורה ולמדתם ישעיהם הוי ליסור החכמה קודם למעשה] ירושלמי וכבר נמנו התלמוד קודם למעשה • רבנן דקסרי אמרי הדא דתימר בישישים ח ב מ ה מי שיעשה המעשה קודם להתלמד ע"כ פי' זה הירושלמי מיירי במצוה עוברת שמפסיק תלמודו מפני המצוה העוברת הואיל ואין שם מי שיעשנה ואח"כ חוזר לחתרתו כמו שביארנו בסוגיא קמן פ"ק • וראיש הירושלמי ר' אבהו שלח לבריה למנמר במבריא שלחו ליה ואמרו ליה נגמל חסד הוא • כלומר מניה תורתו לעשות ליה לכל המתים • שלח ליה המבלי אין קבריס בקברי שלחתיך במבריא וכבר נמנו התלמוד קודם למעשה וכו' דמשמע שפי' זה הירושלמי דהא ר' חנינא הוה מניח תלמודו שהיה עוסק בתורה מפני לוויית המת שהיא מצוה עוברת ונער בן אביו מפני שהיו שם אהרים שמלוין את המת • ובגמרין פ' בני העיר מתבאר דין מבמלין ת"ת להוצאת המת כמו שביארנו שם בהלכות הביאור: פיסור מים • פורק עול תורה ראשית סדין הוא תחלת דינו: פסול לעדות דהואיל ואינו מן הישוב אינו מקפיד על עצמו ואין

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) נכ' עכר עניבה לתת וכו' ניב עיין שו"ת הר"י נגיע פלוי פי' לה ודו"ק: